

Verkondiging op 31 januari 2021

Deuteronomium 8:14b-20 & Marcus 1:21-28

Woorden hebben macht

Inleiding

Woorden hebben macht.

Eén gemene uitspraak kan je jaren later nog dwars zitten.

Eén liefdevol gezegd woord kan je de rest van je leven vertrouwen geven.

Woorden hebben macht.

Ze kunnen diepe wonden slaan.

Ze kunnen genezen.

Mij is het de afgelopen week duidelijk geworden, hoe het juist nu van het grootste belang is dat we de goede woorden kiezen.

Woorden waarin de hoop en het vertrouwen op een goede afloop niet verloren raakt.

Want, we merkten vorige week bijvoorbeeld, hoe 'avondklokrellen' zomaar kunnen veranderen in een 'burgeroorlog'. En hoe meer mensen in de berichtgeving hun woorden groots en dramatisch kiezen, hoe meer we thuis het idee krijgen dat half Nederland in brand staat en geweld vanaf nu onbeteugeld zijn gang kan gaan.

Ik hoorde mijn favoriete radio dj zeggen: laten we in plaats van al het negatieve avondkloknieuws eens het positieve nieuws brengen. Een uitzending over al die jongeren die zich houden aan de avondklok en zich vermaken. Positief en warm.

Hij kreeg meteen als reactie: je moet het negatieve nieuws toch kunnen brengen. Het is toch goed om de waarheid te zeggen. En het is toch goed om kritisch te durven zijn.

Daar is ook wat voor te zeggen...

Het komt er wel op aan met welke woorden je dat doet. En... wat de bron is van waaruit je spreekt. Want woorden hebben macht.

Dat geldt ook voor onze woorden. De helft van de tijd hebben we niet eens door wat het effect van onze woorden is.

NT

Het effect van de woorden van Jezus is buitengewoon, horen we aan het begin van het Marcusevangelie. Ze laten een diepe indruk achter op de mensen die Jezus horen.

Want Jezus spreekt als iemand met macht.

Is dat positief? Warm? Of streng? Gezagvol? Wat betekent het dat Jezus met macht spreekt?

De mensen die in het verhaal om Jezus heen staan, merken dat Jezus anders spreekt dan wat ze gewend zijn van de wetsleraren.

Ze zijn in Kafarnaüm. Een plaats aan het meer van Galilea, in het noorden van Palestina. Een heel stuk van Jeruzalem vandaan. Wetsleraren hebben hier verteld over de traditie, over de schriftuitleg van de beroemde rabbi's. Ze hebben de Thora geciteerd. In het evangelie horen we nog een aantal keren hoe het kan botsen tussen Jezus en de wetsleraren, in de strijdgesprekken. Steeds is dan te merken hoe de spreekstijl van Jezus heel direct is. Hoe hij op een heel eigen wijze de wet leert. Zonder aarzeling. Heel rechtstreeks.

Die stijl heeft effect op de omstanders. Die zijn verbaasd. Het is anders. Ze herkennen het niet zo.

Dan blijkt, heel verrassend, dat er iemand aanwezig is die wel herkent waar de macht van Jezus vandaan komt en dat is uitgerekend een man die bezeten is door een kwade geest.

Hier wordt dit evangelieverhaal wat vreemd: iemand die boos schreeuwt, zou je eerder een geestelijk ziek noemen en genezen met therapie of medicijnen.

In de antieke wereld was het een wijdverspreid geloof dat kwade, onreine geesten zich kunnen vestigen in een mens en bezit van hem kunnen nemen. Het werd gezien als tegen-goddelijk. Het boze geschreeuw in de synagoge in dit verhaal is het kwaad dat in een mens gevaren is.

Die beweging is wel te volgen: hoe in een gewoon mens iets kwaads kan varen waardoor je hem of haar bijna niet herkent. Ik denk aan een gewone man uit de buurt, die het grootste deel van de tijd goed bezig is, op een avond mee gaat rellen en zichzelf zich zo verliest in alle woede en agressie, dat hij kwaad doet wat je nooit van hem verwacht had. Als een bezetene...

De bezetene herkent bij Jezus waar de macht van Jezus' woorden vandaan komt. Het kwaad herkent de aanwezigheid van het goede, ziet de heiligheid van God in Jezus.

Jezus spreekt met macht, omdat de bron van zijn woorden God is.

De bron van woorden kan zuiver en goed zijn. Zoals bij Jezus.
De bron van woorden kan vol van kwaad zijn. Als bij de bezetene.

Dat botst. Dat is de tegenstelling die in dit evangelieverhaal zo ineens voor ogen komt. Ik zie mezelf als 1 van die omstanders. Die verbaasd is. En de tegenstelling nog niet zo had gezien nog tussen wie spreekt vanuit God en wie spreekt vanuit het kwaad. Liever zie ik die tegenstelling ook eigenlijk niet. Want dingen zijn niet zwart of wit, goed of kwaad. Sommige woorden zijn goed bedoeld maar komen er niet zo prettig uit. Sommige woorden klinken liefelijk maar er huist ook iets anders in.

Toch brengt deze bijbeltekst ons bij de uitersten: bij woorden die van God komen. Uit zuivere bron. Uit goedheid. En woorden die niet uit goedheid voortkomen.

En dat helpt wel om je eigen woorden te wegen.

Onze woorden komen ergens vandaan. Sommige woorden spreken we vanuit onze wanhoop of angst of ongerustheid. Sommige vanuit hoop en vertrouwen.

- Soms willen we met woorden pijn doen. Willen we een ander shockeren om de pijn in ons eigen hart eruit te krijgen. Soms willen we met onze woorden een doel bereiken, zijn ze strategisch. Soms spreken we met onze woorden de angst uit die in ons leeft.

De bron van al deze woorden zijn wij zelf, ben ik.

+ Soms willen we met woorden troosten. Zoeken we naar taal, omdat we iemands pijn zien en die willen verlichten. Soms willen we met woorden helpen, opvoeden, ondersteunen. En zoeken we naar een manier om iemands leven mooier of makkelijker te maken. Soms willen we met woorden iemand blij maken. Zien we de bedroefdheid van een ander, en zoeken naar een manier om een glimlach te toveren op een gezicht dat al een tijd geen vreugde meer uitstraalt.

De bron van al deze woorden is het welzijn van een ander.

Zijn dat niet de woorden die wortelen in God? Die macht hebben, omdat ze steeds de nabijheid zoeken van Gods nieuwe wereld, een wereld van vrede voor iedereen?

OT

De woorden die je spreekt, zeggen vaak iets over wat er in je hart leeft... En dat is niet iets waar je nu eenmaal niks aan kan doen. Je kunt je hart richten naar verschillende kanten.

In Deuteronomium wordt het volk Israël opgeroepen om zich steeds te richten naar die ene kant: naar de woorden van God. Naar de 10 woorden, de wet van God, de regels van het verbond. Bij de woorden van God leven, maakt het leven goed. In welke omstandigheden dan ook.

Heel vaak denken we dan aan de zware omstandigheden van de reis door de woestijn, waarin de mensen zo makkelijk Gods belofte van het beloofde land vergeten.

Maar hier in Deuteronomium 8 gaat het om wat er in ons hart leeft in goede omstandigheden. In de prettige omstandigheden van een land vol overvloed en vruchtbaarheid. Wat je doet als het leven goed is.

Wat doen we straks; als gebeurt waar we al zo lang op wachten; als de gevaren van het Corona virus verdwenen zijn?

De Hebreeuwse taal van dit bijbelgedeelte vraagt naar het hart: wat zeg je in je hart als je gezegend bent met rijkdom en een goed leven? Dat is een kritische vraag: Denk je dat je je rijkdom op eigen kracht hebt verworven? Dan, zegt de Thora, 'verhef je je hart'; dan ben je hoogmoedig. Dat kan niet goed aflopen. Want wie zijn welzijn aan zijn eigen kracht toeschrijft, stelt zichzelf centraal. En niet het welzijn van een ander.

Wat zegt ons hart als het leven straks weer goed wordt? Zullen we als rijke landen zeggen: 'we hebben er zelf voor gezorgd dat we door de crisis heen zijn gekomen'? En dan even vergeten dat in veel landen mensen nog volop bloot staan aan gevaren, omdat de vaccins niet gekocht konden worden? Omdat de omstandigheden niet zo gunstig zijn?

Woorden hebben macht.

Ze hebben macht om verdeeldheid te zaaien, te vernietigen en af te breken. En ze hebben macht om te verenigen, te helen en op te bouwen.

De woorden van God willen welzijn voor alle mensen.

Spreken vanuit die bron, heeft macht; het werkt door.

Slot

Want met dat je iets zegt, is het er, wordt het een werkelijkheid.

De liturgie is daar een goed voorbeeld van. We spreken aan het begin de genadegroet en aan het einde de zegen uit. Dat zijn hele grote woorden van God die genade, liefde en vrede geeft. Je kunt ze massief of ongeloofwaardig vinden, omdat het veel te grote woorden zijn – en ver af staan van de wereld waarin we leven.

Het wonderlijke is, dat het ook iets heel anders voor je kan doen: dat die grote woorden die andere wereld van God dichtbij je brengt. Het machtige van liturgische woorden is: dat als ze worden uitgesproken, ze die andere wereld aanwezig stellen. Het zijn niet alleen maar woorden over iets, de woorden dragen Gods nieuwe wereld van genade, liefde en vrede mee dit bestaan in.

Zo zijn ook de woorden van Jezus tegen de bezeten man in de synagoge niet alleen maar letters, of zinnen. Door ze uit te spreken gebeurt er ook werkelijk iets. De simpele woorden: 'stil, ga weg', brengen de aanwezigheid van God mee. En alles wat daaraan tegengesteld is, kan in die heilige aanwezigheid niet bestaan.

De woorden van God zijn sterker. Dat geloof klinkt uit het evangelieverhaal.

Kennelijk zorgt die boze stem ervoor dat we dat echt goed voor ogen krijgen. Het geschreeuw van de bezetene is naar. Tegelijk brengt het hoop. Want de kwade geest erkent dat Jezus de macht heeft om het kwaad te vernietigen. Hij zegt het: 'je bent zeker gekomen om mij te vernietigen?' De kwade geest spreekt daarmee iets uit van wat het evangelie tot en met het einde verkondigt: de macht van het kwaad is gebroken in de opstanding. In de aanwezigheid van het zuiver goede, God, kan het kwaad niet bestaan en zal het verdwijnen.

Dat is niet alleen een belofte om aan vast te houden, maar roept op om uit te leven!

Woorden die wortelen in goede bron, die we spreken met het zicht op een nieuwe wereld waarin vrede is, hebben macht. Ze maken heel en bouwen op.

Amen.